

بازنمایی شهید قاسم سلیمانی از دیدگاه کاربران شبکه‌های اجتماعی معاند (مطالعه موردی: بی‌بی‌سی فارسی در بستر توئیتر و اینستاگرام)

احمدگویا*

مهدی نادری**

چکیده

ترور شهید قاسم سلیمانی و تلاش نظام سلطه در اقناع افکار عمومی و مواجهه نمودن این واقعه هولناک با کمک فضای رسانه و سایبری بسیار روشن است. نوشتار پیش رو با توجه به روش کمی به تحلیل دیدگاه کاربران شبکه‌های اجتماعی توئیتر و اینستاگرام خبرگزاری بی‌بی‌سی فارسی در بازه زمانی اول بهمن ۱۳۹۶ الی اول شهریور ۱۳۹۹ پرداخته است و با تحلیل محتوا نسبت به اخبار انتشار یافته در مورد شهید سلیمانی و نظرات مخاطبین آن در صدد شناخت اقدامات نرم دشمنان در مواجهه با مقاومت اسلامی و محور مقاومت می‌باشد. اهمیت و ضرورت در برنامه‌ریزی سیاست‌گذاران فرهنگی و عملیات رسانه‌ای در جنگ نرم به قدری مؤثر است که می‌تواند در تعریف صحنه میدانی و شخصیت‌ها مقاومت نقش کلیدی داشته و در مقابله با اقدامات دشمن در بازسازی و تعریف غیرواقعی و معکوس از محور مقاومت و شهید سلیمانی، نقشی ممتاز در برابر تحریف حقیقت را ایفاء نماید.

واژگان کلیدی

شهید سلیمانی، انقلاب اسلامی، مقاومت اسلامی، شبکه‌های اجتماعی، بی‌بی‌سی فارسی.

بیان مسئله

شهید حاج قاسم سلیمانی به عنوان شخصیتی کم‌نظیر در انقلاب اسلامی، فرمانده جبهه مقاومت در مقابله با استکبار، به نمادی ارزشمند در اذهان و افکار ملت ایران و دوست‌داران گفتمان مقاومت اسلامی تبدیل و در حافظه تاریخی ملت‌های مظلوم منطقه و جهان اسلام باقی خواهد ماند. همان‌طور که مقام معظم رهبری فرمودند:

شهید سلیمانی در راه مبارزه با گفتمان سلطه و استکبار از هیچ کوششی دریغ نورزیده و در زمان حیات و هم در زمان شهادت خود توانسته است استکبار را شکست دهد. اندوه و استقبال گسترده مردم در تشییع پیکر شهید سلیمانی در ایران و عراق، حقیقتی غیرقابل انکار است که موجبات تحیر و تعجب ژنرال‌های جنگ نرم جبهه استکبار و نظام سلطه را به وجود آورده است. (بیانات: ۱۳۹۹/۹/۲۶)

گرچه دشمنان به علت ناتوانی در مقابله با شخصیت تأثیرگذار و اقدامات شهید سلیمانی در ناکام ماندن طرح‌ها و برنامه‌های استکبار در منطقه غرب آسیا، موجبات فراهم آوردن تصمیم ترور او به‌وسیله دستور مستقیم رئیس‌جمهور وقت آمریکا را در کشور عراق به وجود آوردند، اما نظام سلطه با در اختیار داشتن رسانه‌های مختلف در فضای همگانی سایبر، سعی در مدیریت و تأثیرگذاری بر افکار عمومی دنیا به‌ویژه منطقه غرب آسیا را داشته است. رسانه‌های معاند با استفاده از اتاق‌های فکر و همکاری اندیشکده‌های نظام سلطه سعی داشته‌اند دلیل قابل قبول و توجیهی از اقدام ترور شهید سلیمانی را به دنیا مخابره کنند و بلکه پا فراتر گذاشته و با ارائه چهره‌ای خون‌ریز از شهید سلیمانی و مجاهدان گفتمان مقاومت اسلامی، خود را قهرمان مبارزه با تروریسم نشان دهند. همان‌گونه که در وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی علیه السلام آمده است:

امروز جهان‌خواران توسط رسانه و دستگاه‌های تبلیغاتی خود که متأسفانه ما در آن ضعیف هستیم، می‌کوشد تا به‌وسیله تهاجم رسانه‌ای و با تکنیک تهمت‌های ناروا و دروغ‌پراکنی، چهره نورانی اسلام را برخلاف واقع نشان داده و اذهان عمومی را مخدوش می‌کند. (مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۵: ۱۲۵)

بیانات امام علیه السلام، اهمیت موضوع رسانه را در بازنمایی وقایع و حوادث اجتماعی و سیاسی به‌روشنی نشان می‌دهد. در عصر کنونی نقش رسانه و فضای سایبر بر افکار عمومی نقش بی‌بدیلی را داشته است و شناخت سیاست دشمنان مقدمه‌ای بر اقدام صحیح و مناسب در مصاف با او است. همان‌طور که شهید سلیمانی فرمودند:

شناخت صحیح و به‌موقع از اهداف و سیاست دشمنان و اقدام به‌موقع، از اسباب پیروزی در مقابل دشمنان است. (عقابی، ۱۴۰۱: ۲۵)

این مقاله در راستای شناسایی روند فضای رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان قوی‌ترین ابزار در جهت‌دهی افکار عمومی حامیان و مخالفان جبهه مقاومت اسلامی، درصدد پاسخ به این سؤال اصلی است: بازنمایی عملکرد و شخصیت شهید قاسم سلیمانی از دیدگاه کاربران شبکه‌های اجتماعی معاند بی‌بی‌سی در بستر اینستاگرام و توییتر چگونه صورت می‌گیرد؟ در این راستا، پاسخ به این سؤالات فرعی ضروری است: ۱. بازنمایی شهید سلیمانی در سطح کاربران فارسی‌زبان چگونه انجام گرفته است؟ ۲. بازنمایی شهید سلیمانی در نحوه پوشش خبری بی‌بی‌سی فارسی چگونه انجام گرفته است؟

فرضیه: بازنمایی شهید سلیمانی در شبکه اجتماعی معاند بی‌بی‌سی فارسی در بستر اینستاگرام و توییتر در قالب جنگ روایت‌ها انجام گرفته و شخصیت «تراز» او، امری «منفی» و «ترور و شهادت» او، امری «عادی» انعکاس یافته است.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش‌های انجام گرفته در موضوع شهید قاسم سلیمانی را می‌توان در پنج محور کلی تقسیم کرد. اهم محورهای پژوهشی و نمونه‌هایی از مقالات انتشاریافته، عبارت‌اند از:

۱. متون پژوهشی انتشاریافته در موضوع شهید سلیمانی با محوریت مهدویت و انتظار؛ بنزاده ماهانی و حسین‌زاده (۱۴۰۰) با تحلیل از قرآن کریم رابطه انتظار و مقاومت اسلامی را در قالب دیدگاه و مکتب شهید سلیمانی به رشته تحریر در آورده است. معنوی (۱۴۰۱) و دهشیری و حسینی فهرجی (۱۴۰۱) با توجه به مفهوم انتظار پویا و فرهنگ آن در مکتب شهید سلیمانی سعی در ارائه فرهنگ پایداری و مقاومت و تصویر قابل تحقق از مهدویت را در این زمینه داشته‌اند غرسبان روزبهانی و شیخ‌حسینی (۱۴۰۱) به بررسی شاخصه‌های سیاسی انتظار راهبردی در مکتب شهید سلیمانی پرداخته است.

۲. متون پژوهشی انتشاریافته در موضوع شهید سلیمانی با محوریت مکتب شهید سلیمانی؛ این محور موضوعات بیشترین کار پژوهشی را به خود اختصاص داده است. رضایی اصفهانی (۱۳۹۹) به موضوع مبانی و اصول قرآنی مکتب شهید سلیمانی پرداخته است. رجبی (۱۳۹۹) و قاسمی قلعه بهمن (۱۴۰۱) به پژوهش درباره مکتب شهید سلیمانی در دستگاه معرفتی و مکتب امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری پرداخته‌اند. ترابی کلاته قاضی (۱۳۹۹) مقاله با عنوان مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی را به نگارش درآورده است.

۳. متون پژوهشی انتشاریافته در موضوع شهید سلیمانی با محوریت شاخص‌های فردی شهید سلیمانی؛ غریبان روزبهرانی (۱۴۰۰) به خدمات و جایگاه شهید از نگاه اهل تسنن پرداخته است. سلیمان (۱۴۰۱) و سیاهپوش (۱۴۰۰) به ویژگی‌های شهید به‌عنوان انسان تراز و تأثیرگذار در ظهور و به‌عنوان فردی مهربان در جبهه خودی و سخت در مقابل دشمنان پرداخته است.

۴. متون پژوهشی انتشاریافته در موضوع شهید سلیمانی با محوریت بررسی جنبه‌های حقوقی و بین‌المللی ترور شهید حاج قاسم سلیمانی؛ منتظران و جعفری (۱۳۹۹) و حیدرپور (۱۳۹۹) به نقش و ابعاد حقوقی ترور و نیز راهکار پیگیری حقوقی بین‌الملل تأکید و پژوهش خود را در قالب مقاله به رشته تحریر در آوردند.

۵. متون پژوهشی انتشاریافته در موضوع شهید سلیمانی با محوریت رسانه و جنگ نرم؛ این محور پژوهشی کمترین میزان نگارش مقاله را به خود اختصاص داده است. فرخی (۱۴۰۱) مقاله با موضوع بررسی خبری تشییع شهید سلیمانی در رسانه‌های موافق و مخالف جبهه مقاومت پرداخته است. مجلسی و زینلی‌پور (۱۳۹۹) به موضوع شهید سلیمانی در فضای جنگ نرم اشاره و مقاله را به نگارش درآورده است.

مقاله پیش‌رو با توجه به تحلیل دیدگاه کاربران شبکه‌های اجتماعی توئیتر و اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و محتوای خبری منتشرشده با موضوع شهید سلیمانی به‌عنوان شخصیت میدانی محور مقاومت و از نمادهای گفتمان مقاومت اسلامی، درصدد است بازنمایی رسانه‌ای معاندین از این شخصیت کم‌نظیر را در فضای رسانه و در بستر سایبر ارائه نماید که در حال حاضر تاکنون مقاله‌ای در این خصوص منتشر نشده و تحقیق نو و بدیعی شمرده می‌شود.

روش تحقیق

در این پژوهش، گردآوری اطلاعات از طریق نرم‌افزار هوشمند جمع‌آوری داده در عرصه شبکه اجتماعی انجام گرفته و از تکنیک‌های نتنوگرافی (Netnography) برای تبیین و تحلیل مسئله تحقیق استفاده شده است.

نظر به رشد فناوری و تکنولوژی در حوزه شبکه‌های اجتماعی، ضرورت مطالعه و بررسی پست‌ها، کامنت‌ها، صوت، عکس و فیلم و همچنین جمع‌آوری و تحلیل داده‌های به اشتراک‌گذاری شده بسیار مهم و کاربردی است. نتنوگرافی رویکردی کیفی و مردم‌نگاری بر پایه اینترنت بوده و برای بررسی تعاملات برخط بین کاربران اینترنت به‌کار می‌رود. در این رویکرد، رفتار انسان‌ها از فرهنگ‌های مختلف از تمام نقاط جهان که مرتبط با فضای اینترنت است، مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

به‌طور کلی مبنای کار در روش ننتوگرافی، بررسی و تحلیل اظهارات و نظرات کاربران شبکه‌های اجتماعی است. در واقع، با استفاده از این روش می‌توان از دیدگاه‌ها، ایده‌ها و دغدغه‌های پنهان و آشکار کاربران و تولیدکنندگان محتوا آگاهی یافت. (شیخ و شامبیاتی، ۱۳۹۴: ۴)

روش تحقیق این پژوهش کمی از نوع تحلیل محتوا است. در این روش سعی بر آن است که مفاهیم و عناصر پژوهش با استفاده از نرم‌افزار مبتنی بر هوش مصنوعی، به عدد و رقم (آمار) تبدیل گردد و این عمل از طریق واحد تحلیل واژگان و کلمات انعکاس یافته در متن نظرات، که ما در طراحی جواب سؤالات پژوهش بدان اشاره کردیم، صورت می‌پذیرد. جامعه آماری محتواهای تولیدشده توسط کاربران اجتماعی در رسانه‌های معاند توئیتر و اینستاگرام، در بازه زمانی اول شهریور ۱۳۹۸ تا اول شهریور ۱۴۰۰ می‌باشد.

مبانی نظری

۱. نظریه بازنمایی

«بازنمایی» فرایندی است که از طریق رسانه‌ها، انسان‌ها با رویدادها، واقعیت‌ها و حوادث آشنا می‌شوند. گزارش‌های تصویری و شنیداری رسانه‌ها عامل شناخت مخاطبان از آفریقا و آفریقایی‌ها، صرب‌ها و آلبانی‌تبارها، اعراب و مسلمانان و همچنین دیگران هستند. (Hill and Watson, 2006: 248) بازنمایی فراتر از چگونگی بازنمایش هویت‌ها و ساخت‌یابی آنها در زمینه و زمانه اجتماعی خاص به فرآیند جذب این محصول‌ها در نگاه مخاطبان مختلف توجه می‌کند. از این‌رو، می‌توان گفت که فرآیند بازنمایی بر چگونگی شکل‌گیری ذهنیت مخاطبان و نیز چگونگی فهمیده‌شدن یک موضوع، تأثیر منحصر به فردی دارد. (علوی، مهدی‌زاده طالشی و شاکری‌نژاد، ۱۳۹۸: ۱۹۳ - ۱۹۲)

استوارت هال (۲۰۱۴ - ۱۹۳۲) شاخص‌ترین چهره نظریه بازنمایی است که بر مبنای برداشت‌ها و قرائت‌های مختلف بازنمایی، سه رویکرد کلان از نظریه بازنمایی را ارائه می‌دهد. (Hall, 2003: 24 - 25)

۱. رویکرد بازتابی (The Reflective Theories): این رویکرد بر این باور است که رسانه همچون آئینه واقعیت بیرونی را منعکس می‌کند. بر این اساس، آنچه از طریق رسانه انتقال می‌یابد دقیقاً همان چیزی است که وجود عینی داشته و مردم نیز دقیقاً همان چیز را درک می‌کنند.

۲. رویکرد تعمیدی (The Intentional Theories): این رویکرد که عکس رویکرد اول شمرده می‌شود بر نقش نیت و اراده مؤلف یا عامل انتقال پیام تأکید دارد. در واقع، انتقال پیام از طریق رسانه نه انعکاس آئینه‌وار بلکه انتقال چیزی است که فرستنده پیام، قصد آن را داشته است. از این‌رو می‌توان گفت پیام انتقال داده‌شده، نمایشی از واقعیت است.

۳. رویکرد برساختی (The Constructive Theories): حال با نقد دو رویکرد پیشین، بر این باور است که بازنمایی، برساخته‌ای از نظام‌های بازنمایی و متأثر از شبکه معانی، مفاهیم و نشانه‌ها است. معنا برساخته فرهنگی و اجتماعی است که از طریق زبان، جهان بیرون را برای ما معنادار می‌کند. به اعتقاد حال در روند بازنمایی دو استراتژی در دستور کار رسانه‌ها قرار می‌گیرد:

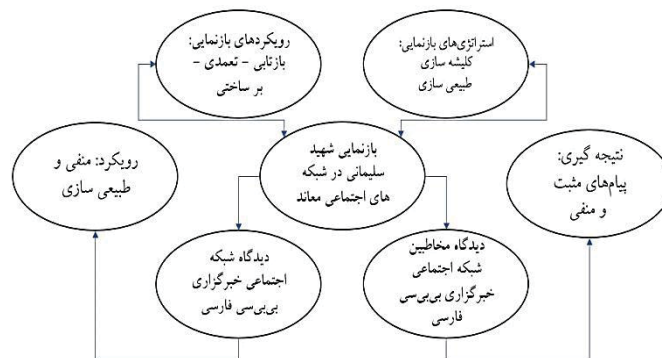
۱. کلیشه‌سازی (Stereotyping): فرآیندی است که طی آن مفهومی متأثر از جهان مادی و جهان ایده‌ها شکل می‌گیرد که مطابق با باورهای ایدئولوژیک هستند. در این فرآیند، افراد، گروه‌ها و جوامع را با تکنیک‌های کوچک‌نمایی و بزرگ‌نمایی (اغراق و غلو) به خصایصی ساده و غالباً منفی تقلیل می‌دهند. در فرآیند کلیشه‌سازی هرآنچه که به «ما» تعلق ندارد طرد و نفی و مرزی نمادین میان خودی و غیرخودی و همچنین دوست و دشمن ایجاد می‌شود. (Hall, 2003: 258)

۲. طبیعی‌سازی (Naturalization): فرآیندی است که طی آن رسانه‌ها ساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی را به گونه‌ای انتقال می‌دهند که گویی امری طبیعی هستند. طبیعی‌سازی کارکردی ایدئولوژیک داشته و وظیفه تقویت ارزش‌های مسلط را برعهده دارد. (گیویان و سروری‌زرگر، ۱۳۸۸: ۱۵۲)

۲. مدل مفهومی در پژوهش

نظر به اینکه مسئله اصلی مقاله بازنمایی سردار شهید قاسم سلیمانی، فرمانده میدانی گفتمان مقاومت اسلامی در بستر شبکه اجتماعی توییتر و اینستاگرام است. در مقام توصیف تحلیل کمی و کیفی محتوای خبری و نظرات کاربران و همچنین به تحلیل احساسات پرداخته شده است. در ذیل مدل مفهومی بازنمایی شهید سلیمانی در شبکه‌های اجتماعی معاند آمده است.

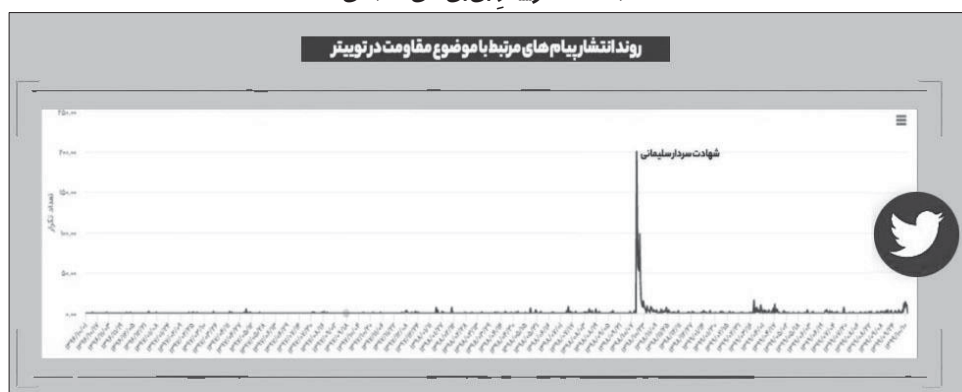
نمودار شماره (۱): الگوی تحلیل بازنمایی شهید سلیمانی (طراحی توسط نگارندگان)

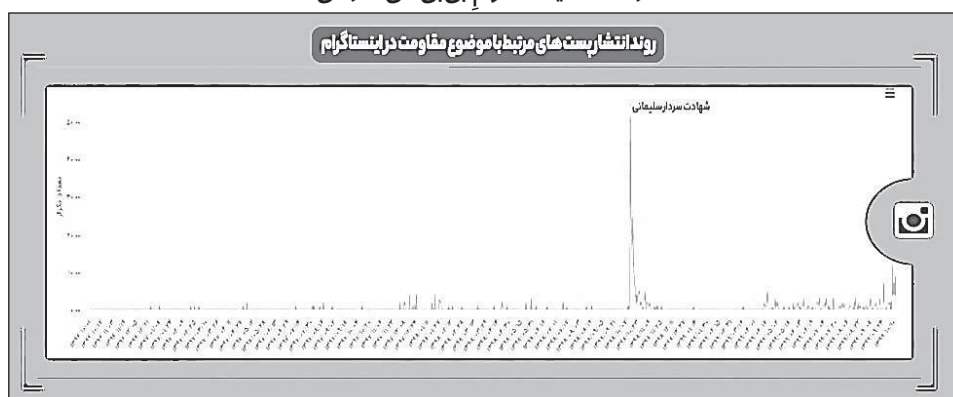
یافته‌های تحقیق: بازنمایی شهید سلیمانی در بی‌بی‌سی فارسی (بستر اینستاگرام و توییتر) در مدت‌زمان قریب به سه سال، موضوع مقاومت اسلامی در توییتر و اینستاگرام رسانه‌های بی‌بی‌سی

مورد جستجو و بررسی قرار گرفته است. با در نظر داشتن اتفاقات و رخداد‌های بزرگ و کوچکی که در سراسر جهان اسلام به‌خصوص در محور مقاومت به‌وقوع پیوسته است، واقعه ترور سردار شهید شهید حاج قاسم سلیمانی به شکل منحصربه‌فردی مورد توجه شبکه خبری بی‌بی‌سی فارسی و نیز بازدیدکنندگان این صفحه و به‌طور کلی تمام شبکه‌های خبری دنیا قرار گرفته است. (تصاویر ۱ و ۲) همان‌گونه که در نمودارهای زمانی (تصاویر ش ۱ و ۲) در صفحات اینستاگرام و توئیتر بی‌بی‌سی فارسی بررسی شده است، در تاریخ ۱۳ دی‌ماه ۱۳۹۸، روز ترور سردار شهید سلیمانی تا قریب به یک هفته بعد از این واقعه بزرگ، خبرگزاری بی‌بی‌سی فارسی و حتی تمام خبرگزاری‌های دنیا بیشترین بازتاب و تحلیل خبری را نسبت به این واقعه هولناک و این شخصیت بزرگ به‌عنوان فرمانده مقاومت اسلامی داشته‌اند.

تصویر شماره (۱): نمودار زمانی توئیتهای منتشرشده با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی در صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی

تصویر شماره (۲): نمودار زمانی پست‌های منتشر شده با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

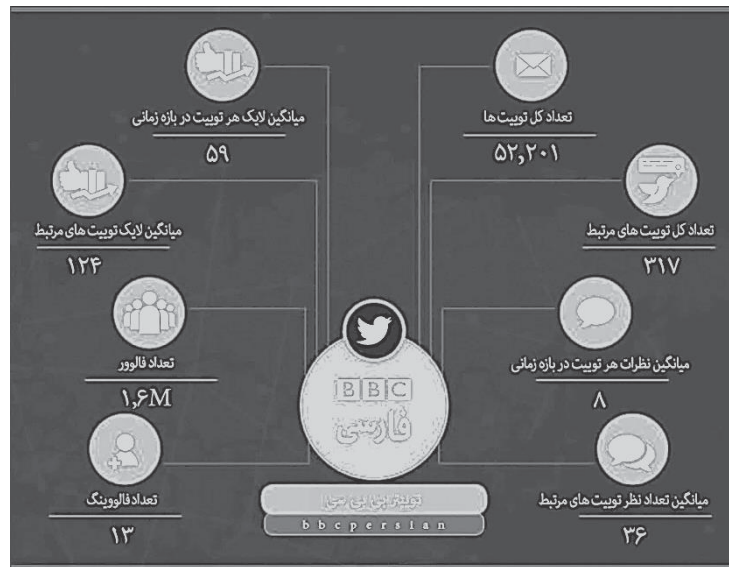
۱. تحلیل کمی صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی

آمار کل توئیتهای

اهم بررسی‌های صورت گرفته از آمار کمی صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی به این شرح است: در ۵۲۲۰۱ توئیتهای منتشر شده، ۳۱۷ مورد آن مرتبط با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی است و میانگین مورد پسند شدن توئیتهای ۱۲۴ عدد است. این در حالی است که تعداد مورد پسند شدن توئیتهای غیر مرتبط ۵۹ عدد است. میانگین نظرات ارائه‌شده توسط مخاطبین، ۸ نظر در هر توئیتهای با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی است. (تصویر ش ۳)

واضح است که این آمار با توجه به ۱٫۶ میلیون عضو در صفحه توئیتر این خبرگزاری فارسی‌زبان، قابل بررسی و تحلیل است.

تصویر شماره (۳): آمار کمی توئیتهای منتشرشده در صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی

۲. تحلیل کیفی صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی

یک. محوربندی بیشترین ریتویتهای توسط کاربران

با توجه به جداول ذیل (تصاویر ش ۴ و ۵)، محورهای اصلی و فرعی خبری ریتویتهای شده توسط مخاطبین در توئیتر بی‌بی‌سی فارسی با موضوع شهید سلیمانی به همراه میزان درصد فراوانی هر محور در ذیل آمده است:

۱. اشاره به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۱۱٫۵٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است، دربردارنده زیرموضوع ذیل است:

- برجسته‌سازی جزئیات ترور سردار سلیمانی توسط نیروهای آمریکایی.
۲. اشاره به حمایت مقامات، مردم و کاربران از سردار سلیمانی که میانگین ۱۳,۵٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است، شامل زیرموضوعات ذیل است:
- بازتاب انتقادات نسبت به ترور سردار سلیمانی توسط آمریکا؛
 - اشاره به حضور گسترده مردم در تشییع پیکرهای سردار سلیمانی و ابومهدی المهندس در ایران و عراق؛
 - تصمیم‌گیری مجلس عراق جهت خروج نیروهای آمریکایی از این کشور در پی شهادت سردار سلیمانی و نیز نقض حاکمیت ملی عراق.
۳. افزایش نگرانی‌ها درخصوص افزایش تنش ایران و آمریکا در منطقه که میانگین ۱۳,۵٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- احتمال ایجاد درگیری منطقه‌ای ایران و آمریکا در پی انتقام شهادت سردار سلیمانی؛
 - آماده باش نیروهای بریتانیا در منطقه در پی شهادت سردار سلیمانی.
۴. بازتاب وعده‌ها درخصوص انتقام سخت که میانگین ۱۰,۵٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- اشاره به حمله موشکی ایران به پایگاه عین الاسد؛
 - اشاره به گفته‌های سردار سلامی درخصوص تحرکات منطقه‌ای ایران در پی شهادت سردار سلیمانی؛
 - بازتاب بیانات رهبر انقلاب درخصوص قطعی بودن انتقام سردار سلیمانی؛
 - اعلام اسامی ۳۶ نفر از افراد مرتبط با ترور سردار سلیمانی توسط ایران به پلیس بین‌الملل؛
 - برجسته‌سازی گفته‌های مقامات کشور درخصوص لزوم انتقام از آمریکا در پی شهادت سردار سلیمانی.
۵. توجه به یاد و خاطره سردار سلیمانی که میانگین ۷,۲٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- بازتاب گفته‌های اردشیر زاهدی درخصوص اقدامات سردار سلیمانی؛
 - بازتاب انتقادات نسبت به تندیس‌های ساخته‌شده از سردار سلیمانی؛
 - اشاره به اهدا شدن نشان ذوالفقار توسط رهبر انقلاب به سردار سلیمانی؛
 - طرح تغییر نام فرودگاه بین‌المللی مهرآباد به نام سردار سلیمانی؛
 - بازتاب گفته‌های مقامات کشور درخصوص اقدامات سردار سلیمانی.
۶. عدم تحقق وعده انتقام سخت که میانگین ۶,۲٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:

- اقدامات منطقه‌ای آمریکا در جهت ایجاد آمادگی و مقابله با تحرکات احتمالی ایران در سالروز شهادت سردار سلیمانی؛

- اشاره به قابل مقایسه نبودن اقدام آمریکا در خصوص ترور سردار سلیمانی و حمله موشکی ایران به پایگاه خالی عین‌الاسد.

۷. حمله علیه سردار سلیمانی که میانگین ۲۴,۸٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:

- بازتاب گفته‌های ترامپ در خصوص ترور سردار سلیمانی؛

- متهم کردن سردار سلیمانی به نقش داشتن در ناامنی منطقه؛

- تأکید بر استقبال داعش از ترور سردار سلیمانی؛

- آتش زدن پوستر شهید سلیمانی و ابومهدی المهندس در تهران؛

- اشاره به حذف پیام‌های مرتبط با سردار سلیمانی توسط اینستاگرام؛

- بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی در خصوص ترور سردار سلیمانی؛

- طرح ادعای انتقال کمک‌های مالی ایران به حماس توسط سردار سلیمانی.

۸. حمله علیه نظام که میانگین ۱۲,۴٪ از محتوای ریتویتهای منتشرشده را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:

- اشاره به هدف قرار دادن هواپیمای اوکراینی در پی تلاش برای تلافی کردن شهادت سردار سلیمانی؛

- تخریب نظام با تأکید بر تلاش برای پرشور نشان دادن مراسم تشییع پیکر قاسم سلیمانی؛

- تأکید بر دخالت ایران در امور کشورهای عربی.

در بین هشت شاخص ذکر شده، بالاترین درصدی که به شکلی محسوس از شاخص‌های دیگر اختلاف دارد و خبرگزاری بی‌بی‌سی فارسی به آن اشاره داشته است و همچنین ریتویتهای زیادی هم بین مخاطبین این صفحه داشته است، مربوط به شاخص حمله علیه سردار سلیمانی است که میانگین ۲۴/۸٪ از ریتویتهای آن را به خود اختصاص داده است.

ریتویت کردن این شاخص آن‌هم با درصد زیاد در مقایسه با شاخص‌های دیگر، نشان‌دهنده توجه ویژه مخاطبین این صفحه به این محور خبری است. این ریتویتهای در صفحه‌های دیگر توییت منتشر شده است و در صفحات شبکه‌های مجازی بازتاب داشته است، تولید خبر با مضمون منفی علیه سردار سلیمانی در فضای مجازی و دست‌به‌دست شدن این خبرها و تولید محتوا توسط مخاطبین صفحه بی‌بی‌سی فارسی نشان‌دهنده همسویی فکری و سیاسی بیشتر مخاطبین این صفحه با سیاست‌های این

رسانه معاند است. هرچند که در شاخص‌های بعدی، بیشترین توجه و ریتوییت خبری به موضوع انتقام و احتمال جنگ تعلق داشته و در صفحه بی‌بی‌سی فارسی اصل محتوای خبری تولید و توسط مخاطبین مورد توجه قرار گرفته است.

از سوی دیگر، ریتوییت‌های محتوای خبری با محور هجومه علیه سردار سلیمانی و متهم کردن ایشان به جنگ و ناامنی توسط مخاطبین فعال این صفحه، بازخورد خوبی از ذائقه مخاطبین این صفحه برای خبرگزاری بی‌بی‌سی فارسی را فراهم می‌سازد تا بتواند در جنگ رسانه‌ای و عملیات روانی اشکالات خود را تصحیح نماید و اشراف نظر دقیق‌تری نسبت به افکار و احساسات مخاطبین خود به‌دست آورد.

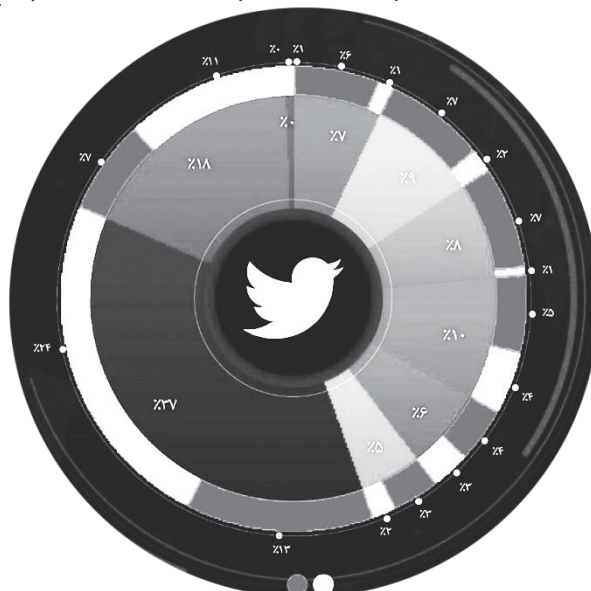
برآورد تحلیل احساسات مخاطبین صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی، ۴۷٪ احساس منفی و ۵۳٪ احساس خشی نسبت به پیام‌های انتشار یافته است. در برآورد تحلیل احساسات، منظور از حس منفی استفاده از کلمات با بار معنایی منفی مدنظر است.

تصویر شماره (۴): دسته‌بندی و تحلیل محتوای بیشترین ریتوییت‌ها در صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی

۱۱/۵	برجسته‌سازی جزئیات ترور سردار سلیمانی توسط نیروهای آمریکایی	اشاره به ترور سردار سلیمانی
۴/۲	بازتاب انتقادات نسبت به ترور سردار سلیمانی توسط آمریکا	اشاره به حمایت
۸/۳	اشاره به حضور گسترده مردم در تشییع پیکرهای سردار سلیمانی و ابومهدی المهندس در ایران و عراق	مقامات، مردم و کاربران از سردار سلیمانی
۱	تصمیم‌گیری مجلس عراق جهت خروج نیروهای آمریکایی از این کشور در پی شهادت سردار سلیمانی و نیز نقض حاکمیت ملی عراق	سردار سلیمانی
۱۲/۵	احتمال ایجاد درگیری منطقه‌ای ایران و آمریکا در پی انتقام شهادت سردار سلیمانی	افزایش نگرانی‌ها در خصوص افزایش تنش ایران و آمریکا در منطقه
۱	آماده‌باش نیروهای بریتانیا در منطقه در پی شهادت سردار سلیمانی	
۱	اشاره به حمله موشکی ایران به پایگاه عین الاسد	
۱	اشاره به گفته‌های سردار سلامی در خصوص تحرکات منطقه‌ای ایران در پی شهادت سردار سلیمانی	
۴/۲	بازتاب بیانات رهبر انقلاب در خصوص قطعی بودن انتقام سردار سلیمانی	بازتاب وعده‌ها در خصوص انتقام سخت
۱	اعلام نام ۳۶ نفر از افراد مرتبط با ترور سردار سلیمانی توسط ایران به پلیس بین‌الملل	
۱	برجسته‌سازی گفته‌های مقامات کشور در خصوص لزوم انتقام از آمریکا در پی شهادت سردار سلیمانی	
۱	اشاره به گفته‌های سردار سلامی در خصوص تحرکات منطقه‌ای ایران در پی شهادت سردار سلیمانی	

۲/۱	بازتاب گفته‌های اردشیر درخصوص اقدامات سردار سلیمانی	توجه با یاد و خاطره سردار سلیمانی
۲/۱	بازتاب انتقادات نسبت به تدبیرهای ساخته شده از سردار سلیمانی	
۱	اشاره به اهدا شدن نشان ذوالفقار توسط رهبر انقلاب به سردار سلیمانی	
۱	طرح تغییر نام فرودگاه بین‌المللی مهرآباد به نام سردار سلیمانی	
۱	بازتاب گفته‌های مقامات کشور درخصوص اقدامات سردار سلیمانی	عدم تحقق وعده انتقام سخت
۱	اقدامات آمریکا در منطقه جهت ایجاد آمادگی در صورت تحرکات احتمالی ایران در سالروز شهادت سردار سلیمانی	
۵/۲	اشاره به قابل مقایسه نبودن اقدام آمریکا در خصوص ترور سردار سلیمانی و حمله موشکی ایران به پایگاه خالی عین الاسد	هجوم علیه سردار سلیمانی
۴/۲	بازتاب گفته‌های ترامپ درخصوص ترور سردار سلیمانی	
۱۳/۵	متهم کردن سردار سلیمانی به نقش داشتن در ناامنی منطقه	
۱	تأکید بر استقبال داعش از ترور سردار سلیمانی	
۱	آتش زدن پوستر شهید سلیمانی و ابومهدی المهندس در تهران	
۱	تأکید بر استقبال داعش از ترور سردار سلیمانی	
۱	اشاره به حذف پیام‌های مرتبط با سردار سلیمانی توسط اینستاگرام	
۲/۱	بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی در خصوص ترور سردار سلیمانی	
۱	طرح ادعاهای انتقال کمک‌های مالی ایران به حماس توسط سردار سلیمانی	هجوم علیه نظام
۱	اشاره به هدف قرار دادن هوایم‌های اکرایی در پی تلاش تلافی کردن شهادت سردار سلیمانی	
۱۰/۴	تخریب نظام با تأکید بر تلاش پرشور نشان‌دادن مراسم تشییع پیکر قاسم سلیمانی	
۱	تأکید بر دخالت ایران در امور کشورهای عربی	

تصویر شماره (۵): نمودار درصدبندی محورهای خبری ریتویت‌شده در صفحه توییت بی‌بی‌سی فارسی

ایران اینترنشنال بی‌بی‌سی فارسی

دو. محوربندی توییت‌های منتشرشده توسط بی‌بی‌سی فارسی

با توجه به جمع‌آوری و تحلیل متن‌های خبری (تصویر ۶) در صفحه توییت بی‌بی‌سی فارسی با موضوع شهید سلیمانی، محورهای اصلی به همراه میزان درصد فراوانی پیام‌های منتشرشده به شرح ذیل است:

۱. اظهارات مقامات آمریکایی درباره علت ترور سردار سلیمانی که میانگین ۲۰٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۲. اظهارات مقامات قضایی ایران درباره جاسوسی محمد موسوی مجد که میانگین ۶٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۳. بازنشر اظهارات فرماندهان نیروی قدس سپاه به‌ویژه سردار سلیمانی که میانگین ۲۳٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۴. اظهارات مسئولین نظام درباره لزوم واکنش مناسب به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۶٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۵. واکنش مردم و مسئولین عراقی نسبت به دخالت یا حضور سردار سلیمانی در عراق که میانگین ۱۲٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۶. تحلیل واکنش ایران پس از ترور سردار سلیمانی که میانگین ۲۲٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۷. واکنش مقامات سازمان ملل به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۱۱٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

توجه ویژه این خبرگزاری به سه محور خبری در بین تمام محورهای خبری انتشاریافته، به‌منظور تحلیل رویکرد این رسانه بسیار قابل توجه است. شاخص‌های برتر به ترتیب ذیل است:

- بازنشر اظهارات فرماندهان نیروی قدس سپاه به‌ویژه سردار سلیمانی (۲۳٪)؛

- تحلیل واکنش ایران پس از ترور سردار سلیمانی (۲۲٪)؛

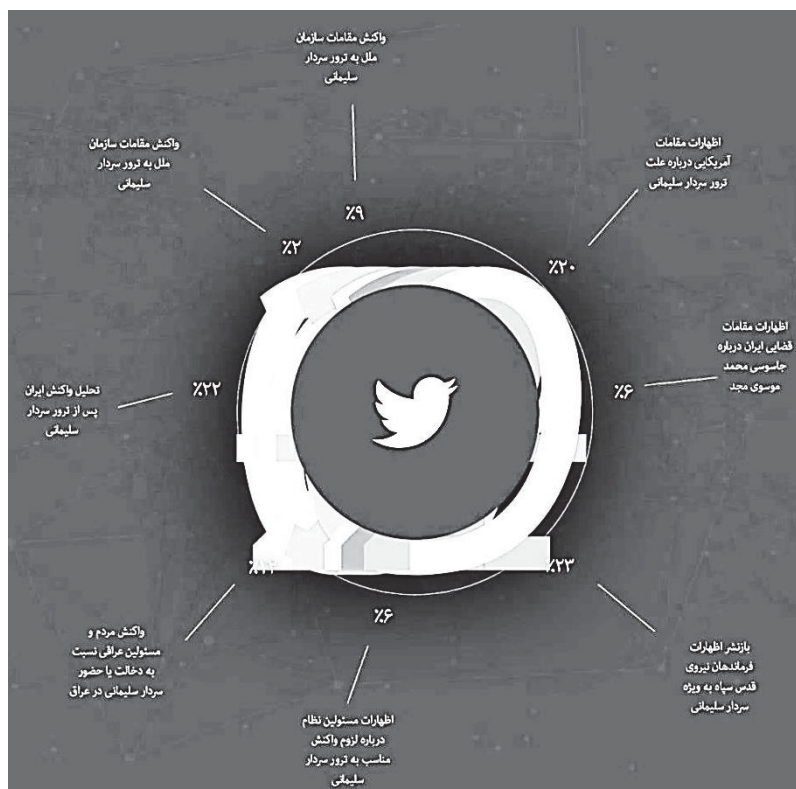
- اظهارات مقامات آمریکایی درباره علت ترور سردار سلیمانی (۲۰٪).

بازنشر اظهارات و به‌نوعی برش‌های خاص از سخنان و اظهارات فرماندهان سپاه به‌ویژه شهید سلیمانی به‌منظور تخریب و سیاه‌نمایی چهره بین‌المللی فرمانده محور مقاومت، سردار شهید سلیمانی و عملکرد حاکمیت و مسئولین ایرانی است، در ادامه تحلیل واکنش جمهوری اسلامی ایران در انتقام سخت با توجه به سخنان مقام معظم رهبری و القا عدم توان جمهوری اسلامی بر انجام این کار و ایجاد ترس در افکار عمومی و تردید در تصمیم مسئولین با برجسته‌سازی اظهارات مقام‌های آمریکایی که تأکید داشتند در صورت پاسخ ایران، جمهوری اسلامی با نابودی مراکز مهم خود روبه‌رو خواهد شد.

این خبرگزاری معاند سعی داشته وظیفه جنگ رسانه‌ای و عملیات روانی خود در جهت تأمین منافع آمریکا و متحدانش را به نحوه شایسته انجام دهد و افکار عمومی را با برجسته‌سازی خبرها و بهره‌جستن از تکنیک‌های روان‌شناسانه به سمت اهداف از قبل مشخص‌شده هدایت کند و تا جایی که امکان دارد واقعیت را تحریف و یا در صورت عدم موفقیت کتمان نماید.

به‌منظور القای نظر و تغییر در نگاه مخاطبین فارسی‌زبان، این رسانه خبری در تیترونیسی اخبار، مصاحبه با افراد و تحلیل‌گران مخالف جمهوری اسلامی ایران، ارائه فیلم و تصاویر موردنظر خود سعی داشته است با وانمود ساختن چهره صرفاً رسانه‌ای و حقیقت‌یاب خود حرکت مقاومت اسلامی و در رأس آن فرمانده محور مقاومت را عامل ناامنی و خون‌ریزی در منطقه و جهان معرفی کند.

تصویر شماره (۶): محوربندی توییت‌های منتشرشده در صفحه توییت‌بی‌بی‌سی فارسی

۳. تحلیل کمی صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

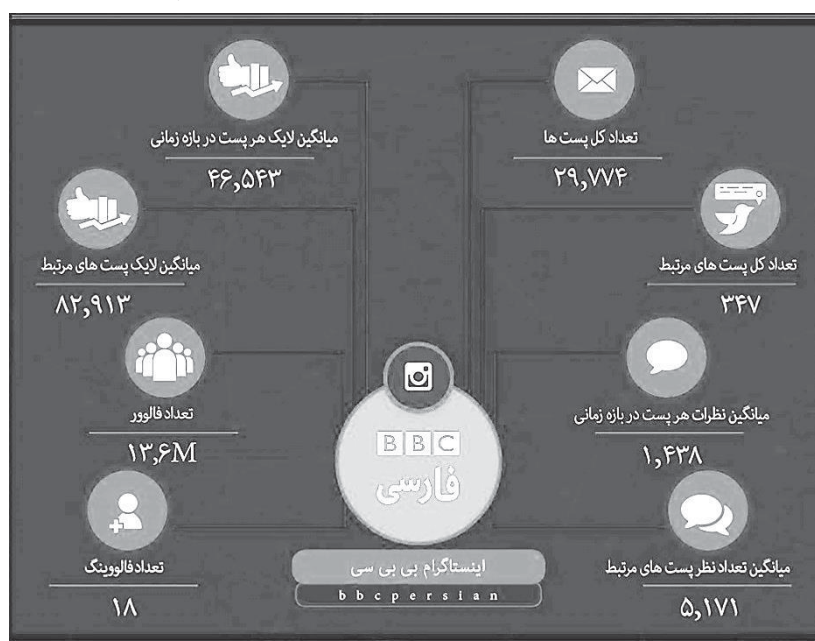
آمار کل پستها

اهم بررسی‌های صورت‌گرفته از آمار کمی صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی به این شرح است:

در ۲۹۷۷۴ پست منتشر شده، ۳۴۷ مورد آن مرتبط با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی است و میانگین موردپسند شدن پست‌ها ۸۲۹۱۳ عدد می‌باشد. میانگین نظرات ارائه‌شده توسط مخاطبین ۱,۴۳۸ نظر در هر پست با موضوع مقاومت اسلامی و شهید سلیمانی می‌باشد. (تصویر ۷)

روشن است که این آمار با توجه به ۱۳,۶ میلیون عضو در صفحه اینستاگرام این خبرگزاری قابل بررسی و تحلیل است. این آمار نشان‌دهنده بیشتر بودن مخاطبین اینستاگرام نسبت به توییتر دانست و یا می‌توان فضای شبکه اجتماعی توییتر را نخبگانی‌تر از اینستاگرام ارزیابی کرد، که در نتیجه مخاطبین بیشتری فعالیت در اینستاگرام دارند که برای تحلیل و وزن‌دهی در نتیجه‌گیری بسیار قابل تأمل است.

تصویر شماره (۷): آمار کمی پست‌های منتشرشده در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

۴. تحلیل کیفی صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

یک. محوربندی بیشترین پست‌ها توسط کاربران

با توجه به جداول ذیل (تصاویر ۸ و ۹)، محورهای اصلی و فرعی خبری پست‌ها با بیشترین پسند مخاطبین در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی با موضوع شهید سلیمانی به‌همراه میزان درصد فراوانی هر محور در ذیل آمده است:

۱. اشاره به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۱,۹٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوع ذیل می‌باشد:

- برجسته‌سازی جزئیات ترور سردار سلیمانی توسط نیروهای آمریکایی.
۲. اشاره به حمایت مقامات، مردم و کاربران از سردار سلیمانی که میانگین ۷,۶٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- اشاره به انتقاد کاربران از حذف پیام‌های مرتبط با شهادت سردار سلیمانی توسط اینستاگرام؛
 - اشاره به حضور گسترده مردم در تشییع پیکرهای سردار سلیمانی و ابومهدی الممهدی در ایران و عراق؛
 - تصمیم‌گیری مجلس عراق جهت خروج نیروهای آمریکایی از این کشور در پی شهادت سردار سلیمانی و نیز نقض حاکمیت ملی عراق.
۳. افزایش نگرانی‌ها درخصوص افزایش تنش ایران و آمریکا در منطقه که میانگین ۱۷٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- احتمال ایجاد درگیری منطقه‌ای ایران و آمریکا در پی انتقام شهادت سردار سلیمانی؛
 - آماده‌باش نیروهای بریتانیا در منطقه در پی شهادت سردار سلیمانی.
۴. بازتاب وعده‌ها درخصوص انتقام سخت که میانگین ۸,۵٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- برجسته‌سازی گفته‌های مقامات کشور درخصوص لزوم انتقام از آمریکا در پی شهادت سردار سلیمانی؛
 - اشاره به گفته‌های سردار سلامی درخصوص تحرکات منطقه‌ای ایران در پی شهادت سردار سلیمانی.
۵. توجه به یاد و خاطر سردار سلیمانی که میانگین ۱۱,۴٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- اشاره به اهدای نشان ذوالفقار به سردار سلیمانی از سوی رهبر انقلاب؛
 - برگزاری همایش اعضای ارشد لشکر فاطمیون، سازمان‌های جهادی عراق، لبنان و بحرین در حرم امام رضا علیه‌السلام؛
 - بازتاب انتقادهای نسبت به تندیس‌های ساخته‌شده از سردار سلیمانی؛
 - برگزاری مراسم سالگرد شهید سلیمانی در دانشگاه‌ها و دیگر اماکن.
۶. عدم تحقق وعده انتقام سخت که میانگین ۱۲,۳٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:
- اشاره به قابل مقایسه نبودن اقدام آمریکا درخصوص ترور سردار سلیمانی و حمله موشکی ایران به پایگاه خالی عین‌الاسد؛
 - تأکید بر ضعف ایران از انجام عملیات جهت انتقام سردار سلیمانی از ترس ایجاد تنش منطقه‌ای با آمریکا و اسرائیل؛

- بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی درخصوص پاسخ قاطع در صورت اقدام ایران جهت انتقام در سالگرد شهادت سردار سلیمانی؛

- اشاره به عدم تلفات سنگین نیروهای آمریکایی در حمله ایران به پایگاه عین‌الاسد پس از ترور سردار سلیمانی؛

- بی‌تفاوتی جامعه جهانی نسبت به ترور سردار سلیمانی.

۷. حجمه علیه سردار سلیمانی که میانگین ۱۰,۴٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:

- بازتاب گفته‌های ترامپ درخصوص ترور سردار سلیمانی؛

- بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی درخصوص ترور سردار سلیمانی.

۸. حجمه علیه نظام که میانگین ۴,۷٪ از محتوای خبری موردپسند مخاطبین را به خود اختصاص داده است و شامل زیرموضوعات ذیل است:

- متهم کردن نظام به جابجایی پول و سلاح توسط هواپیمایی ماهان؛

- طرح ادعای تلاش ایران جهت استفاده از نیروهای طالبان در راستای کشتن سربازان آمریکایی و انتقام سردار سلیمانی.

در بین شاخص‌های یادشده، بیشترین حجم از پست‌های موردپسند توسط مخاطبین صفحه خبری بی‌بی‌سی فارسی مربوط به شاخص‌های ذیل است؛

- عدم تحقق وعده انتقام سخت (۱۲/۳٪)؛

- توجه به یاد و خاطر سردار سلیمانی (۱۱/۴٪)؛

- حجمه علیه سردار سلیمانی (۱۰/۴٪).

روشن است که با توجه به سیاه‌نمایی چهره بین‌المللی سردار شهید سلیمانی در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی و تلاش برای عدم توانایی و بی‌اثر دانستن اقدام جمهوری اسلامی در حمله موشکی به پایگاه آمریکایی عین‌الاسد در عراق و به نوعی ایجاد فضای منفی از توانایی جمهوری اسلامی با توجه به تصاویر، تیرهای خبری و فیلم‌های کوتاه منتشر شده در صفحه اینستاگرام، بیشترین پسند را توسط مخاطبین داشته است و همچنین بیشترین حجم از علاقمندی مخاطبین خود به این محورهای خبری را کسب کرده است.

برآورد تحلیل احساسات مخاطبین صفحه توئیتر بی‌بی‌سی فارسی، ۶۰٪ احساس منفی و ۴۰٪ احساس خنثی نسبت به پیام‌های انتشار یافته است، در برآورد تحلیل احساسات منظور از حس منفی استفاده از کلمات با بار معنایی منفی است.

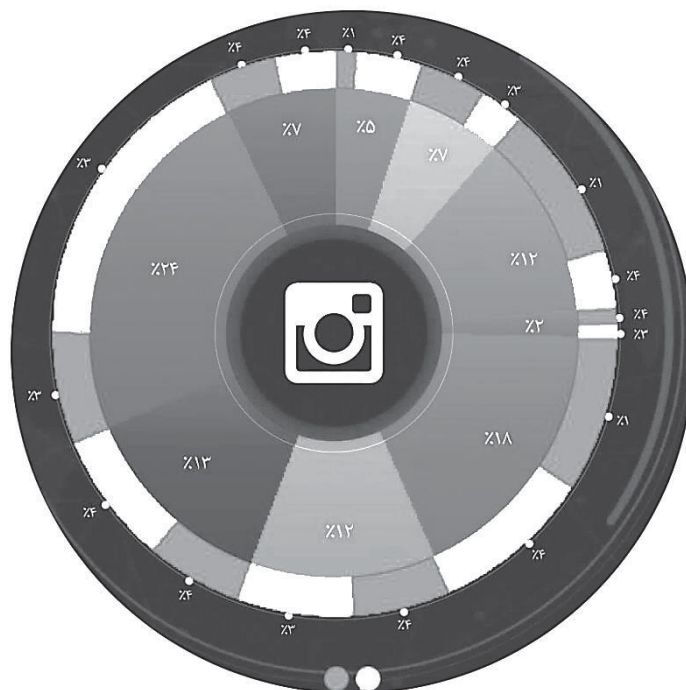
تصویر شماره (۸): دسته‌بندی و تحلیل محتوای پست‌های مورد پسند مخاطبین

در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

۱/۹	برجسته‌سازی جزئیات ترور سردار سلیمانی توسط نیروهای آمریکایی	اشاره به ترور سردار سلیمانی
۳/۸	اشاره به انتقاد کاربران از حذف پیام‌های مرتبط با شهادت سردار سلیمانی توسط اینستاگرام	اشاره به حمایت مقامات، مردم و کاربران از سردار سلیمانی
۱/۹	اشاره به حضور گسترده مردم در تشییع پیکرهای سردار سلیمانی و ابومهدی المهندس در ایران و عراق	
۱/۹	تصمیم‌گیری مجلس عراق جهت خروج نیروهای آمریکایی از این کشور در پی شهادت سردار سلیمانی و نیز نقض حاکمیت ملی عراق	
۱۳/۲	احتمال ایجاد درگیری منطقه‌ای ایران و آمریکا در پی انتقام شهادت سردار سلیمانی	افزایش نگرانی‌ها درخصوص افزایش تنش ایران و آمریکا در منطقه
۳/۸	آماده‌باش نیروهای بریتانیا در منطقه در پی شهادت سردار سلیمانی	
۶/۶	برجسته‌سازی گفته‌های مقامات کشور درخصوص لزوم انتقام از آمریکا در پی شهادت سردار سلیمانی	بازتاب وعده‌ها درخصوص انتقام سخت
۱/۹	اشاره به گفته‌های سردار سلامی درخصوص تحرکات منطقه‌ای ایران در پی شهادت سردار سلیمانی	
۵/۷	اشاره به اهدای نشان ذوالفقار توسط رهبر انقلاب به سردار سلیمانی	توجه با یاد و خاطره سردار سلیمانی
۱/۹	برگزاری همایش اعضای ارشد لشکر فاطمیون، سازمان‌های جهادی عراق، لبنان و بحرین در حرم امام رضا <small>علیه السلام</small>	
۱/۹	بازتاب انتقادات نسبت به تندیس‌های ساخته شده از سردار سلیمانی	
۱/۹	برگزاری مراسم سالگرد شهید سلیمانی در دانشگاه‌ها و دیگر اماکن	

۱/۹	اشاره به قابل مقایسه نبودن اقدام آمریکا درخصوص ترور سردار سلیمانی و حمله موشکی ایران به پایگاه خالی عین‌الاسد	عدم تحقق وعده انتقام سخت
۱/۹	تأکید بر ضعف ایران از انجام عملیات جهت انتقام سردار سلیمانی از ترس ایجاد تنش منطقه‌ای با آمریکا و اسرائیل	
۳/۸	بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی درخصوص پاسخ قاطع در صورت اقدام ایران جهت انتقام در سالگرد شهادت سردار سلیمانی	
۲/۸	اشاره به عدم تلفات سنگین نیروهای آمریکایی در حمله ایران به پایگاه عین‌الاسد پس از ترور سردار سلیمانی	
۱/۹	بی‌تفاوتی جامعه جهانی نسبت به ترور سردار سلیمانی	
۸/۵	بازتاب گفته‌های ترامپ درخصوص ترور سردار سلیمانی	هجمه علیه سردار سلیمانی
۱/۹	بازتاب گفته‌های مقامات آمریکایی درخصوص ترور سردار سلیمانی	
۲/۸	متهم کردن نظام به جایابی پول و سلاح توسط هوایمایی ماهان	هجمه علیه نظام
۱/۹	طرح ادعای تلاش ایران جهت استفاده از نیروهای طالبان در راستای کشتن سربازان آمریکایی و انتقام سردار سلیمانی	

تصویر شماره (۹): نمودار درصدبندی محورهای خبری موردپسند مخاطبین در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

ایران اینترنشنال بی‌بی‌سی فارسی

دو. محوربندی پست‌های منتشرشده توسط بی‌بی‌سی فارسی

با توجه به جمع‌آوری و تحلیل پست‌های خبری (تصویر ۱۰) در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی با موضوع شهید سلیمانی، محورهای اصلی به همراه میزان درصد فراوانی پست‌های منتشرشده به شرح ذیل می‌باشد:

۱. اظهارات ترامپ در دفاع از ترور سردار سلیمانی که میانگین ۱٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۲. واکنش‌های ترامپ و پمپئو به ترور و بسته شدن اینستای مسئولین لشگری و کشوری که میانگین ۷٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۳. واکنش‌های مثبت داخلی و خارجی به ترور سردار سلیمانی و انتشار اظهارات سردار سلیمانی که میانگین ۱۱٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۴. واکنش‌های منفی به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۴٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۵. اظهارات مقامات آمریکایی در دفاع از واکنش‌ها به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۵۵٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۶. اظهارات درمورد جاسوسی موسوی مجد که میانگین ۱۱٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

۷. اظهارات مقامات آمریکایی درمورد واکنش متقابل ایران به ترور سردار سلیمانی که میانگین ۱۱٪ از محتوای خبری را به خود اختصاص داده است.

همان‌طور که در شاخص‌های فوق مشخص شده است، بیشترین درصد از محتوای تولیدشده در اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی در مقایسه با سایر محورها، مربوط به اظهارات مقامات آمریکایی در دفاع از واکنش‌ها به ترور سردار سلیمانی است. (۵۵٪) بی‌بی‌سی فارسی با توجه به رویکرد کلی جذب مخاطبین عام خود ضمن سیاه‌نمایی و وارونه جلوه دادن حقایق در مورد شهید سلیمانی و محور مقاومت در تلاش است ترور صورت‌گرفته توسط آمریکا را عملی به‌موقع و کمک‌کننده به صلح و رفع خشونت در اذهان مردم منطقه به تصویر کشد و افکار عمومی را نسبت به درستی این عمل قانع سازد.

تصویر شماره (۱۰): محوربندی پست‌های منتشرشده در صفحه اینستاگرام بی‌بی‌سی فارسی

۵. تبیین یافته‌ها

در تبیین نظریه بازنمایی با توجه به موضوع شهید سلیمانی و رسانه‌های معاند در بستر فضای سایبری،

آنچه در سه مورد از رویکرد نظریه بازنمایی بیش از موارد دیگر مورد تأکید قرار گرفته است، رویکرد تعددی است. رسانه بی‌بی‌سی فارسی سعی داشته است با استفاده از فضای تأثیرگذار رسانه، واقعیت را از دیدگاه خود و در راستای تکمیل اهداف، توجیه و همراه کردن افکار عمومی به کار برده و واقعیتی خلاف آنچه که روی داده است از شهید قاسم سلیمانی به‌عنوان فرمانده محور مقاومت و عامل تأثیرگذار در پیشبرد اهداف گفتمان مقاومت اسلامی در منطقه و بین افکار عمومی به تصویر بکشد. در استراتژی خود در صدد عادی‌سازی و موجه‌نشان دادن این ترور توسط ایالات متحده آمریکا بوده و بیشتر از استراتژی کلیشه‌سازی استفاده کرده است. هرچند که محبوبیت و شخصیت بین‌المللی شهید سلیمانی به‌ویژه در اواخر حیات ایشان در میدان نبرد با داعش و جریان‌های تکفیری در محور مقاومت ایشان را در اذهان دوستان و دشمنان گفتمان مقاومت اسلامی بزرگ و قدرتمند نشان می‌داد و رسانه‌های موافق و مخالف را وادار به روایت‌گری از خود می‌کرد اما همین تهدید محبوبیت و قدرت ایشان در نگاه دشمنان موجب شد تا در فضای رسانه به شکلی مدیریت و عمل کنند تا تهدید را تبدیل به فرصت و با وارونه نشان دادن حقیقت به نفع مدعیان حقوق بشر و نظام سلطه، امتیازی کسب کنند تا منافع آنان را تأمین نمایند.

نتیجه

دولت‌مردان و رهبران سیاسی نظام سلطه با تمام قدرت در حال مقابله با حرکت مقاومت اسلامی در جهان، به‌خصوص در غرب آسیا و محور مقاومت‌اند. حال با توجه به ابزار رسانه و رشد روزافزون تکنولوژی و علوم ارتباطات، میزان همه‌گیری اینترنت و نفوذ شبکه‌های اجتماعی در بین تمام کشورهای جهان به‌قدری گسترده شده است که نمی‌توان از قدرت اثرگذاری آن بر افکار عمومی و جهت‌دهی ذاتی عامه چشم‌پوشی کرد. حال دشمنان با توجه به برتری در منابع مادی و تکنولوژی سعی در بهره‌برداری حداکثری از این فضا را داشته و به‌عنوان پیوست رسانه‌ای و عملیات روانی در صدد همسو کردن افکار عمومی در راستای منافع خود هستند. بر اساس این پژوهش می‌توان چنین نتیجه گرفت:

۱. از سوی دشمنان جبهه مقاومت حداکثر توان و استفاده از تکنیک‌های روان‌شناسی و رسانه‌ای در تولید خبر و روایت‌سازی انجام پذیرفته است تا بتوانند ترور سردار سلیمانی را که به شکل ویژه‌ای نیازمند پاسخ به افکار عمومی جهان بوده است را توجیه کرده و مردم و مسئولین ایران را نسبت به پاسخ به این اقدام وقیحانه منصرف و شخصیت شهید قاسم سلیمانی را عامل خون‌ریزی و جنگ در منطقه معرفی کنند.

۲. برای تمامی تأثیرگذاران و علاقه‌مندان جبهه مقاومت اسلامی، بیش‌ازپیش این حساسیت و دقت انتظار می‌رود تا با شناخت اقدامات نرم دشمنان و برنامه‌ریزی در جهت مقابله، به تبلیغ و روشنگری

گفتمان مقاومت اقدام نموده و جبهه مقابل را در برتری رسانه و روایت‌سازی‌ها همانند مبارزه در صحنه میدان به شکست بکشاند. همان‌طور که رهبر انقلاب توصیه فرمودند:

از فضای مجازی استفاده کنید برای امیدآفرینی، برای توصیه به صبر، برای توصیه به حق، برای بصیرت‌آفرینی. (بیانات: ۱۳۹۹/۱۲/۲۱)

پیشنهادها

۱. **پیشنهاد کاربردی:** نظام سلطه به علت برتری در تکنولوژی و ثروت مادی، ابزار رسانه را به استخدام گرفته و سعی دارد در جنگ نرم علیه محور مقاومت و گفتمان مقاومت اقدامات مؤثری را ترتیب دهد. این پژوهش پیشنهاد هم‌گرایی، سازمان‌دهی و برنامه‌ریزی دقیق متولیان رسانه و افسران جنگ نرم در فضای رسانه و سایبر، در مواجهه با جبهه گسترده و قدرتمند رسانه‌ای نظام سلطه را مطرح می‌نماید.

۲. **پیشنهاد تحقیقاتی:** با پیشرفت دانش بشری و توسعه تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، بدون شک در آینده شاهد ابزار و تجهیزاتی خواهیم بود که در آن قدرت نفوذ و تأثیرگذاری بیشتری نسبت به گذشته در حیات بشری خواهد گذاشت. رشد برق‌آسای علمی مانند: هوش مصنوعی، کوانتوم و به شکل کلی رابطه انسان با ماشین، معادلات زندگی بشر را دستخوش تغییرات گسترده‌ای خواهد کرد. علم رسانه و بهره‌گیری از ابزارهای سنجش افکار و احساسات عمومی، رشد روزافزونی خواهد داشت و این امکان را فراهم می‌نماید تا اصحاب رسانه مخاطبین خود را بیش‌ازپیش تحت‌تأثیر خود قرار دهند. در زمینه رسانه و فضای سایبر با توجه به تکنولوژی‌های نوین در آینده، جای خالی تحقیقات عمیق دانشگاهی در راستای برنامه‌ریزی و مدیریت فضای رسانه‌ای مبتنی گفتمان انقلاب اسلامی و مقاومت در بستر فضای سایبر و ابزار نوظهور ارتباطی به روشنی نمایان است.

منابع و مأخذ

۱. بنازاده ماهانی، صدیقه و خدیجه حسین‌زاده، ۱۴۰۰، «تحلیل قرآنی رابطه انتظار و مقاومت اسلامی در مکتب شهید سلیمانی»، *دو فصلنامه جامعه مهدوی*، ش ۴، ص ۱۲۴ - ۸۹.
۲. ترابی کلاته قاضی، علی، ۱۳۹۹، «مؤلفه‌های اخلاق حکمرانی در مکتب شهید سلیمانی»، *فصلنامه حکمرانی متعالی*، ش ۱، ص ۱۰۸ - ۸۱.
۳. حیدرپور، حمیدرضا، ۱۳۹۹، «تحلیل ابعاد حقوقی ترور شهید سلیمانی و امکان‌سنجی پیگرد قضایی آن در دادگاه‌های بین‌المللی»، *ماهنامه د/د/درسی*، ش ۱۴۴، ص ۲۷ - ۲۰.

۴. دهشیری، محمدرضا و مجتبی حسینی فهرجی، ۱۴۰۱، «محور مقاومت اسلامی و انتظار پویا در مکتب شهید سلیمانی»، *ماهنامه مشرق موعود*، ش ۶۱، ص ۸۵-۶۹.
۵. رجبی، محمد، ۱۳۹۹، «شاخصه‌های مکتب شهید سلیمانی در اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)»، *فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی*، دفتر مطالعات و تحقیقات علوم اسلامی سازمان عقیدتی سیاسی ناجا، ش ۵۵، ص ۲۹-۹.
۶. رضایی اصفهانی، محمدعلی، ۱۳۹۹، «مبانی و اصول قرآنی مکتب شهید سلیمانی»، *ماهنامه کوثر*، ش ۶۷، ص ۲۲-۵.
۷. سلیمیان، خدامراد، ۱۴۰۱، «مهرورزی بر مردم، سخت‌گیری با دشمنان در مرام شهید سلیمانی (با تأکید بر فرهنگ انتظار)»، *ماهنامه مشرق موعود*، ش ۶۱، ص ۱۰۵-۸۷.
۸. سیاهپوش، امیر، ۱۴۰۰، «ویژگی‌های انسان تراز در مکتب شهید سلیمانی و نقش آن در انتظار»، *دو فصلنامه جامعه مهدوی*، ش ۴، ص ۱۸۸-۱۵۹.
۹. شیخ، رضا و هانیه شامبیاتی، ۱۳۹۴، «تحلیل محتوای شبکه‌های اجتماعی مجازی با رویکرد تنتوگرافی براساس اطلاعات ناقص»، *فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین*، دوره اول، ش ۴، ص ۲۰۳-۱۷۹.
۱۰. غرسبان روزبهانی، مرتضی و مختار شیخ‌حسینی، ۱۴۰۱، «مبانی و شاخصه‌های سیاسی انتظار راهبردی در مکتب شهید سلیمانی»، *ماهنامه مشرق موعود*، ش ۶۱، ص ۳۲۲-۲۷۷.
۱۱. غرسبان روزبهانی، مرتضی، ۱۴۰۰، «جایگاه و خدمات شهید سلیمانی از نگاه اهل سنت»، *فصلنامه ره‌توشه*، ش ۱۳۵، ص ۴۶-۳۵.
۱۲. فرخی، میثم، ۱۴۰۱، «بررسی پوشش خبری تشیع شهید سلیمانی در رسانه‌های موافق و مخالف جبهه مقاومت»، *فصلنامه رسانه*، ش ۱۲۶، ص ۲۵۰-۲۱۵.
۱۳. قاسمی قلعه‌بهن، محمود، ۱۴۰۱، «مقایسه تطبیقی مکتب امام خمینی ره و مکتب شهید سلیمانی در دستگاه معرفتی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)»، *ماهنامه مشرق موعود*، ش ۶۱، ص ۲۳۷-۲۷۵.
۱۴. گیویان، عبدالله، محمد سروری زرگر، ۱۳۸۸، «بازنمایی ایران در سینمای هالیوود»، *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*، دوره دوم، ش ۸، ص ۱۷۷-۱۴۷.
۱۵. مجلسی، محمداسماعیل و فاطمه زینلی‌پور، ۱۳۹۹، «شهید سلیمانی و جنگ نرم»، *همایش ملی ادبیات مقاومت*، ص ۷۴۹-۷۱۳.

۱۶. معنوی، سید مجتبی، ۱۴۰۱، «دشمن شناسی و دشمن ستیزی در پرتو فرهنگ انتظار و مقاومت (در مکتب شهید سلیمانی)»، *ماهنامه مشرق موعود*، ش ۶۱، ص ۱۹۹ - ۱۷۹.
۱۷. منتظران، جاوید و سید اصغر جعفری، ۱۳۹۹، «ترور شهید سپهبد سلیمانی از منظر قواعد حقوق بین الملل و حقوق بشردوستانه (با تأکید بر رسالت رسانه‌های برون‌مرزی)»، *دو فصلنامه پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ش ۵، ص ۳۷ - ۱۱.
۱۸. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۵، *نگرش موضوعی بر وصیت‌نامه سیاسی - الهی امام خمینی علیه السلام*، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۱۹. سایت حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری؛ www.khamenei.ir.
20. Hill, Anne, James, Watson, 2006, *Dictionary of Media and Communication Studies*, Publication Arnold Hodder
21. Hall, Stuart, 2003, "The Work Representation", in Stuart Hall (Eds), *Representation, Cultural Representation and Signifying Practices*, London, Sage Publications.